

Riera Melis, A., Ortega Villoslada, A. (Eds.) (2020).
El Manual de rebudes i dades de la Clavaria Municipal de Mallorca corresponent a l'any 1333 (ADM, MSL/252).
Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, Secció Històrico-Arqueològica, CXII. 315 pp. ISBN: 978-84-9965-571-0

Pablo José ALCOVER CATEURA

Author:

Pablo José Alcover Cateura
 Departamento de Historia Medieval, Historia Moderna y Ciencias y Técnicas Historiográficas. Universidad de Alicante (Alicante, Spain)
pablo.alcover@ua.es
<https://orcid.org/0000-0002-1558-3005>

Date of reception: 20/11/21

Date of acceptance: 16/12/21

Citation:

Alcover Cateura, P. J. (2022). Book review: Riera Melis, A., Ortega Villoslada, A. (Eds.) (2020). *El Manual de rebudes i dades de la Clavaria Municipal de Mallorca corresponent a l'any 1333 (ADM, MSL/252)*. *Anales de la Universidad de Alicante. Historia Medieval*, (23), 183-185
<https://doi.org/10.14198/medieval.21392>

© 2022 Pablo José Alcover Cateura

Licence: This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

Qualsevol organització es basa en tres principis fonamentals: pressupost, personal i informació. El món medieval era un món organitzat, ordenat i ple de institucions locals i senyoriales que regien la vida dels ciutadans, com els habitants de les viles i ciutats de la Corona d'Aragó. *El Manual de rebudes i dades de la Clavaria Municipal de Mallorca* conté informació bàsica, de gran valor acadèmic, per obtenir dades rellevants sobre el impacte econòmic per a la universitat de Ciutat de Mallorca a un any terrible per a la illa i el regne (1333), quan dos fets convergiren i provocaren greus estralls i un bon nombre de patiments: un llarg període de fam, un dels episodis més mortífers per la manca total de proveïment de cereal, l'aliment bàsic, al mercat inte-

rior; altrament, les grans despeses que suposaren l'armament d'una esquadra (vint galeres), la defensa de la costa, la custòdia, l'alimentació i el vestuari dels presoners i les despeses diplomàtiques durant la Guerra amb Gènova.

L'obra conté informació inèdita i valuosa del que és el primer manual de clavaria conegut del regne de Mallorca. Fa força anys, Pau Cateura Bennàsser fou, com recorden els dos editors del *Manual* al pròleg, els professors Antoni Riera Melis i Antoni Ortega Villoslada, qui senyalà la necessitat de publicar com a font primària per a l'estudi aquest volum cabdal de la història illenca. Avui, finalment, després d'anys de treball, pot veure la llum l'edició d'aquest text que aporta al seu lector, quantitat de dades sobre dos fets històrics de gran rellevància: la Guerra amb els genovesos i la fam que assolà la illa. A més a més, s'inclou altra informació, com dades sobre la construcció i reparació d'obres públiques, com la drassana, les fonts de la ciutat, les murades, l'empedrament de carrers i places, les sèquies, canals, abeuradors i molts altres elements urbans. També apareixen els pagaments efectuats pels concessionaris de les imposicions, que gravaven, al camp i a Ciutat, la venda urbana i local d'aliments i altres productes bàsics, cereals, carn, peix, vi i draps. Altrament, és remarcable també el paper jugat pel consistori en l'assistència a algunes comunitats monàstiques i conventuals, que patiren les conseqüències de la fam. Per acabar, el text també inclou dos detalls interessants que mostren, respectivament, la desesperació per menjar i l'habilitat política dels privilegiats. Per una banda, hi ha força subvencions per capturar corbs i àguiles, acusades de ser aus malfaents pels famolencs veïns i veïnes de l'illa. D'altra banda, els estaments més econòmicament solvents varen aconseguir quedar exclosos de tot pagament vinculat a la *talla*, *quèstia* i *col·lecta*, tots tres amb efectes retroactius.

La lectura pausada del text permet veure com les autoritats locals tingueren molta cura amb proveir de cereal el més constantment possible, degut a què és el principal problema que hagueren d'afrontar, una fam llarga i prolongada. L'obra es troba dividida en dos parts principals: un concís pròleg i l'edició de la font.

El manuscrit que s'edita no es troba on un podria pensar. Per raons no resoltes, es troba avui al Arxiu Diocesà de Mallorca, a un fons que és un calaix de sastre, un fons de contingut miscel·lani. Fou redactada per *Pere Jacme*, jurat i clavari del consistori de la capital del regne illenc. És text és força uniforme i el formen varis registres comptables generats al llarg d'un any fiscal (28 de desembre de 1332-24 de desembre de 1333). Com manual de clavaria esta organitzat seguint un model ben comú a l'època: la partida simple, és a dir, una part per cobraments i altra per pagaments. Al final de l'any fiscal, *Jacme* faria possiblement un balanç, realitzaria un còmput de cadascun dels dos apartats i els compararia. Aquesta darrera i important part no s'inclou dins el *Manual de rebudes i dades* perquè, com apunten els editors, s'anotaria a altre volum, el *Llibre de comptes de la taula dels jurats*, obra perduda i anterior al *Llibre Major*. Per tant, l'autor únic del nostre *Manual*, duria a terme transferències

de diners a la taula dels jurats perquè el seu ofici, la clavaria, era la principal secció d'aquesta institució local.

Una obra realitzada amb cura i un text de necessària consulta pels historiadors no solament de la fiscalitat, sinó també de les institucions i de l'alimentació. L'obra destaca per la seva redacció acurada, atractiva i força concisa. Es compleix aquí la frase del gran retòric romà Quintilià qui afirma: *prima est eloquentiae virtus perspicuitas* (“la primera virtut de l'eloqüència és la claredat”). Finalment, l'obra està dedicada al professor Pau Cateura Bennàsser (1949-2018), qui fou renovador dels estudis sobre fiscalitat medieval al medievalisme hispànic.